

In vogelvlucht

Dauw op de bergen

Slovenië en Istrië — omringd door de Alpen en de Adriatische Zee. We vliegen er even overheen, over een kustlijn vol weelderige baaien, en grillige Alpen-toppen – een waar vakantieparadijs.

Van hot naar her

Bevindingen — tussen alpiene pieken en karstgrotten, tussen stadsdrukte en dorpsidylle.

Culturele hoofdstad

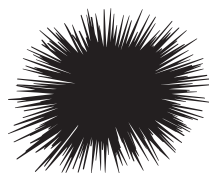
Rijeka is erg veranderd. Van een veerbootterminal werd het een 'haven van verscheidenheid', van een huiselijk stadje tot een mekka van streetart en hedendaagse kunst. Veel evenementen van de Culturele Hoofdstad van Europa 2020 werden afgelast als gevolg van de coronacrisis. Wat overblijft is een fascinerende en charmante stad met meer dan twintig nationale bevolkingsgroepen.

Open sterrenkeuken

Tijdens de *Odperta kuhna*, de 'open keuken', elke vrijdag van eind maart tot eind oktober, kun je uitgebreid genieten van wat culinair Ljubljana te bieden heeft. Tal van lokale chef-koks en collega's uit het land tonen hun kunsten op het plein tussen de kathedraal en de Ljubljana, ook aanstormende jonge sterren als Jakob Pintar van de TaBar. De beste gelegenheid om voor weinig geld Sloveense specialiteiten van sterrenkoks te proeven (*odprtakuhna.si*).

Thuiskomen

De Drava, een paar oude huizen aan de rivier, zwaarwichtige barok, gezellige kroegen, de wijngaarden aan de rand van de stad – dat is Maribor, de stad waar ik geboren ben.

Geen zandstrand te zien, hooguit grind, vaak scherpgerande kalksteen. Daarnaast liggen zee-egels op de loer. Niettemin is het voor mij de mooiste, helderste, schoonste zee van Europa. Gouden tip: waterschoenen. Mijn favoriete stranden liggen goed verscholen in de baai van Raša. Maar ook in Novigrad, Poreč en Rovinj neem ik graag een duik in de kristalheldere Adriatische Zee.

Raadselachtig

'Wagen we een dansje? Ik zie er misschien een beetje mager uit, maar jij, kardinaal, hebt des te meer vlees op de botten. Linkerbeen, rechterbeen, eenmaal draaien – het is niet zo moeilijk! En hier zijn we in het hiernamaals. Geen klachten, eerwaarde! Voor de dood zijn allen gelijk.'

De diepte in

Grotten zijn er genoeg. Grote en goed verlichte zoals de Postojnska jama, wilde zoals die van Škocjan, griezelige zoals onder het kasteel van Pazin en sprookjesachtige zoals de sprookjesgrot Vilenica. Heel Slovenië en Istrië zijn ondermijnd.

Partizanen

Het socialistische tijdperk is voorbij, maar de bevrijdingsstrijd en zijn verschrikkingen zijn niet vergeten. Bezoek ten minste een van de goed verborgen partizanenbases om de geschiedenis van Joegoslavië te begrijpen: Baza 20 op Kočevski rog is een ideaal voorbeeld.

De Slovenen zijn sportfanaten, of het nu op het water is, op de berg, in canyons of op de fiets...

Genieten

Of het nu wijn of olijfolie is, truffels of porcinpaddenstoelen, worstjes, ham of rauwe vis, polenta of *Zlikrofi*... Ik zou eindeloos door kunnen gaan, want eten is in Slovenië en Istrië echt heerlijk. Alles is vers, regionaal, vaak ook biologisch, maar veel ook erg calorierijk. De specialiteit van de banketbakkers van Bled bijvoorbeeld, de *kremšnita* (een soort tompouce). En een onweersaanbaar product uit Oost-Slovenië, de *gibanica*: verschillende lagen dun strudeldeeg, met daartussen appels, noten, kwark en room. Mijn tip is de wilde asperge. Hij groeit in april in de bossen van Istrië en wordt in restaurants meestal geserveerd met roerei en ham. *Dober tek*, zeggen de Slovenen, eet smakelijk!

Ljubljana en het noorden

Sloveense verscheidenheid in het klein — een charmante metropool, grillige pieken, uitnodigende valleien en een ufo.

blz. 17

Ljubljana

Slovenië's hoofdstad combineert menselijke dimensies met een ongebredelde levenslust.

blz. 19, 22, 24, 29 e.a.

Plečnikmania

Wie is Jože Plečnik? Ljubljana toont het werk van een geniale architect.

blz. 32

Kunst ontmoet de clubscene

Moderne kunst, etnografie en hippe clubs delen de voormalige militaire kazernes Metelkova in Ljubljana.

Kranjska klobasa, een nationale worst onder bescherming van de Europese Unie.

Erin duiken

blz. 50

Glimmende zaken

Museum, mijn en klooster – getuigenissen van 500 jaar kwikmijnbouw in Idrija.

blz. 43

Alpenweiden zoals vroeger

Over het Velika Planina-plateau met zijn eigenzinnige berghutten lopen diverse wandelpaden.

blz. 39 en 40

Peperkoek

Het pittoreske Škofja Loka staat bekend om het oude ambacht van peperkoek bakken.

blz. 45 en 46

Een hemel vol plaatjes...

Alleen al de tentoonstelling in het Oude Gravenhuis in Celje is de moeite waard, maar de beroemde 'hemel van Celje' is ronduit sensationeel.

blz. 44

Bed in een boom

Een creatieve Sloveense keuken en overnachten in een boomhut – zo ziet de moderne Sloveense gastvrijheid eruit bij Raduha (Luče).

blz. 43

Mooiste vallei – Logarska dolina

Slovenen zeggen dat het Logardal de mooiste van hun alpine valleien is. Slechts 500 m breed en 9 km lang voert hij vanuit het noorden de Kamnische Alpen in. Het riviertje Savinja ontspringt aan het eind van de vallei op 1280 m boven de zeespiegel.

Welke hoofdstad is naar de liefde genoemd? Ljubljana! Het bijvoeglijk naamwoord *ljubljen*, 'geliefd', zou de oorsprong van de naam zijn. Geliefde stad dus – hoe mooi!

blz. 53

Noordung is overal

Ruimteschip geland! Het KSEVT in Vitanje is gewijd aan ruimte-theoreticus Herman Potočnik. Hij publiceerde onder het pseudoniem Noordung een baanbrekend boek over ruimtevaart en vond het 'woonwiel' uit.

Een heel bijzonder bijgerecht: *žlikrofi*, een soort Sloveense ravioli gevuld met aardappelpuree, fijngehakt spek en kruiden.

beleven

Stedelijk en groen?

O

Oud en nieuw, traditie en vooruitgang komen samen in de Sloveense hoofdstad. Ljubljana is de drijvende kracht als het gaat om cultuur en onderwijs, maar ook het economische centrum. Je ziet er zowel talloze jonge studenten als boerinnen die hun producten presenteren in marktkramen. En: Ljubljana werd in 2016 uitgeroepen tot Europese Groene Hoofdstad, als veelgeprezen ecologisch rolmodel.

In Škofja Loka, Celje en Kamnikervaar je op charmante wijze hoe de geschiedenis zich in Slovenië manifesteert. Waar zijn de hoge hoeden en hoepelrokken, zou je je kunnen afvragen, gezien de reis door de tijd die je als bezoeker lijkt te maken in de schilderachtige oude stadjes. Maar de jonge Slovenen, zelfs die in landelijke streken, dragen juist het liefst functionele kleding. Je weet immers nooit waar de volgende berg zich aandient, met hellingen die uitnodigen tot een beklimming. Of een wilde stroom die wel bevaren móét worden.

Mijnbouw, industrialisatie en de partizanenstrijd gaven vorm aan het noordoosten van Slovenië. De streek rond Idrija, getekend door eeuwenlange kwikmijnbouw, bood het verzet bescherming tegen de nazi's.

TER ORIËNTATIE

Kaart: 📍 C-F3-5
Slovenska turistična organizacija: Krekov trg 10, 1000 Ljubljana, tel. 01 306 45 75.

slovenia.info: presenteert alle steden en regio's van Slovenië met bezienswaardigheden en praktische informatie over accommodatie, gastronomie, enzovoort.

visitljubljana.com: informeert ook over bestemmingen in de omgeving van de hoofdstad.

Ljubljana by Wheelchair: app die rolstoelgebruikers helpt mobiel te zijn in Ljubljana; categorieën als bezienswaardigheden, restaurants, hotels, activiteiten, toiletten enzovoort. Voor iOS en Android, gratis.

Spotted by Locals/Ljubljana: bezienswaardigheden, restaurants, uitgaan door locals. Voor iOS en Android, gratis.

Slovenia's Top 100: de honderd spannendste reisdoelen en bezienswaardigheden in Slovenië. Voor iOS en Android, gratis.

Vervoer: goede verbindingen met bus (ap-ljubljana.si) en trein (slo-zeleznice.si) tussen de grotere plaatsen; op beide websites vind je ook prijzen.

Ljubljana

Wedden dat je onwillekeurig verliefd wordt op Ljubljana? De stad heeft immers *ljubo*, lief, in zijn naam, net als het riviertje dat erdoorheen kronkelt. De economische en universitaire metropool met ongeveer 300.000 inwoners combineert een kosmopolitische sfeer met kleinstedelijke charme. Het oude centrum tussen de Ljubljana en de kasteelheuvel met zijn prachtige huizen in barokstijl, de vele straatcafés en de chique winkels komt vooral tot leven tijdens het universitaire jaar. Zo'n 36.000 studenten zorgen dan voor jeugdige elan en geven de stad een trendy uitstraling. In de zomermaanden, wanneer er toeristen uit de hele wereld bij komen, is het bijna onmogelijk om door

de smalle straatjes te komen. Door hun enthousiasme over de fraaie gebouwen in barokstijl zien veel mensen niet in dat Ljubljana een unieke architectuur heeft. Want de creaties van Jože Plečnik, die wat stijl betreft het midden houden tussen Weense secessie, palladianisme en Bauhaus en tot het UNESCO Werelderfgoed behoren, zijn net zo ongewoon als mooi. Wil je hier van tevoren alvast wat over weten, lees dan het essay *De architect die van de oudheid hield* vanaf blz. 250.

Tussen de kasteelheuvel en Ljubljana

Omarmd door de rivier

Begin je bezoek bij het kasteel, met een prachtig uitzicht over de Sloveense

Ook muzikaal vaart Ljubljana zijn eigen koers en jonge kunstenaars maken hier graag gebruik van. Er is immers altijd tijd voor een nocturne van Chopin

Sloveense politieke draaimolens

Diefje met verlos — wie zich verdiept in de Sloveense politiek met zijn vele wisselingen, onberekenbare factoren, coalities en het uiteenvallen daarvan, wordt onvermijdelijk herinnerd aan de Italiaanse of Belgische politieke verhoudingen.

Slovenië heeft een zeer dynamisch politiek landschap dat het regeren met een zeker perspectief bemoeilijkt: er zitten zeven partijen in het Sloveense parlement, dat negentig leden telt. Nog eens achttien partijen concurreren buiten het parlement. Eigenlijk is het dus verbazingwekkend dat het land niet alleen geregeerd wordt, maar ook nog een grote financiële crisis heeft doorstaan – moeizaam, maar het is er sterker uitgekomen. Dankzij een clause van 4% is het huidige parlement beperkt tot vijf partijen en de vertegenwoordigers van beide minderheden.

Gepensioneerde partners

Sinds de onafhankelijkheid streeden meer dan dertig partijen om de gunst van de 1,5 miljoen kiesgerechtigden. Acht daarvan slaagden erin om in 1992 in het parlement te komen; de niet-gekozenen scoorden iets minder dan 18% van de stemmen. Een vijfde van de kiezers werd daardoor niet in het parlement vertegenwoordigd. In 1996 kwamen er zeven partijen in het parlement terecht tegenover vijftien verliezers. Tot de laatste behoorden partijen van specifieke belangengroeperingen, zoals de Sloveense Partij voor Ambachtslieden (SOPS) of

de Partij voor Gelijkebetrochte Regio's (SED). Op de kieslijst staan ook de Bond voor het Sloveens Nationaal Recht (SND) en de Democratische Partij van Gepensioneerden van Slovenië (DeSUS). Die laatste speelt bij formaties graag de doorslaggevende rol, door als juniorpartner een coalitie te steunen. Je zou zo haast de indruk krijgen dat er bij een samenwerking van meer dan drie Slovenen een partij wordt opgericht.

De onkreukbaren?

Ondanks deze grote diversiteit van partijen deelden in principe telkens dezelfde twee of drie partijen de regeringsverantwoordelijkheid gedurende de eerste 25 jaar van onafhankelijkheid. De Liberale Democratie van Slovenië (LDS) leverde van 1992 tot 2004 de minister-president. Een andere, constant aanwezige partij is de sociaaldemocratische SD, waarvan het bekendste kopstuk Boris Pahor van 2008 tot 2012 premier was en die sindsdien als staatspresident dient. Derde in het verbond is de eveneens sociaaldemocratisch georiënteerde SDS van de jarenlange partijleider en tijdelijke minister-president Janez Janša, die in 2013 enkele maanden vastzat op beschuldiging van corruptie.

Van 2011 tot 2014 duurde het opvallende intermezzo van nog een vierde partij, de links-liberale lijst Positief Slovenië (PS) van Zoran Janković, de burgemeester van Ljubljana. Het won meteen de meerderheid van stemmen, maar liep vast in de coalitieonderhandelingen door de intriges van kleinere partners. Na verloop van tijd – de ene keer als oppositiepartij, dan weer als regeringspartij in wisselende allianties – splitste de hoop uitdragende partij zich op. De reden: aantijgingen van corruptie tegen Janković, die zijn enorme vermogen naar verluidt niet legaal had verworven.

Wispelturigheid troef

Alle vorige regeringen hadden met elkaar gemeen dat ze alleen aan de macht konden blijven met de steun van een aantal kleinere partijen. En dat juist het vaak wispelturige gedrag van deze coalitiepartners ervoor zorgde dat het schip keer op keer strandde. De LDS-politicus Janez Drnovšek, die met korte onderbrekingen van 1992 tot 2002 de politiek leidde, bleek in de eerste jaren van de onafhankelijkheid een ware meester in het jongleren met de meest verschillende coalities. Zijn eerste regering met vijf (!) kleinere partners hield het niet langer dan een jaar vol, de volgende met slechts drie partners bijna een hele regeringsperiode, waarbij twee partijen vroegtijdig uitstapten. Dit patroon is tot op de dag van vandaag diep in de Sloveense regeringspraktijk verweven.

Wat echter niet betekent dat deze niet succesvol zou zijn. Slovenië werd het beste jongetje uit de klas van EU-kandidaatlidstaten en mocht dan ook onverwacht snel de euro invoeren. En ook dit land werd zwaar getroffen door de financiële crisis. De gevolgen hiervan werden met name door PS-politica Alenka Bartušek (2013-2014) binnen de perken gehouden tijdens haar korte intermezzo. Het strenge bezui-

nigingsbeleid van Bartušek bespaarde Slovenië een dreigende EU-reddingsoperatie en stabiliseerde de wankele economie tot op zekere hoogte.

Terug naar de tekentafel

Ook in Slovenië winnen de vluchtelingenproblematiek, de angst voor buitenlandse infiltratie en de sepsis over de EU terrein. Het gaat er al lange tijd om een verschuiving naar rechts of een 'Orbanisering' (naar de Hongaarse premier Viktor Orbán) van de politiek te voorkomen. In 2018 haalde oude rot Janez Janša (SDS) 25% van de stemmen. Vier jaar lang gunde Janša als een mini-Viktor Orbán de EU geen rust, maar daarna behaalde de voormalige topmanager Robert Golob zo'n grote overwinning dat alles weer anders werd. Samen met de linksliberale coalitiegenoten kon zijn 'Vrijheidsbeweging' GS voor Slovenië verbazingwekkend soepel een nieuwe koers binnen Europa uitzetten. ■

GROETEN UIT HET WITTE HUIS

G

Slovenen cultiveren hun familiebanden en hechten veel waarde aan het benadrukken van hun verwantschapsrelatie tot deze of gene. En wat blijkt: men is min of meer verwant aan het Witte Huis in Washington. Met Melania Trump is een rasechte Sloveense de First Lady. Op mevrouw Trump zelf, in Slovenië beter bekend als pin-upgirl Melanija Knavs uit Novo Mesto, is men gezien haar verleden niet bepaald trots, maar een gegeven paard... Melania (oftewel komiek Klemen Slakonja) doet op geheel eigen wijze de groeten op tinyurl.com/melaniazegtdankje.